

قزوین پایتخت خوشنویسی

قزوین که به عنوان پایتخت خوشنویسی ایران معرفی شده است، به واسطه خوشنویسان بزرگی که داشته، همواره به صورت یک از قطب های خوشنویسی در کشور و حتی در جهان مطرح بوده است.

دیار کهن قزوین به عنوان مهد خوشنویسی کشور از دیر باز جایگاه خوشنویسانی نامی و مردانی بوده که آثار ماندگار خود را برای اعتلای فرهنگ بزرگ ایران برجای گذاشته اند.

از بزرگان هنر خوشنویسی در قزوین می توان از میر عماد حسنی قزوینی استاد بزرگ خط نستعلیق که این خط را به کمال رسانده نام برد. میرزا محمد حسین عماد الکتاب قزوینی نیز از خوشنویسان سرآمد کشور بود که استاد علی اکبر کاوه و استاد بوذری از بنیانگذاران انجمن خوشنویسان ایران از شاگردان وی بوده اند. میرزا محمد علی خیارچی قزوینی نیز اولین خوشنویسی است که بسم الله را به صورت مرغ طغرا و بسیار زیبا ترسیم کرد. عبدالمجید طالقانی و ملک محمد قزوینی نیز از دیگر خوشنویسان به نام قزوین بوده اند که برای این خطه و ایران با هنر خود افتخار آفریده اند. با این حال و با اینکه زادگاه هنر خوشنویسی در قزوین بوده و اما برخوردهای سلیقه ای، عدم برگزاری نشست ها و همایش های هنری و بی توجهی به رشد کیفی باعث شده تا این هنر جایگاه اصلی خود را در این استان نداشته باشد. یک مدرس خوشنویسی در این باره گفت: خوشنویسی در دوران گذشته به عنوان لباس ظریف و لطیفی بود برای معانی قرآنی و عرفانی ولی امروزه علاوه بر آن موارد، ما می توانیم این هنر اصیل را با تمامی قداست ها بعنوان یک مکتب با سیر و سلوک اسلامی و عرفانی نه تنها برای مقابله با تهاجم فرهنگی غرب بلکه برای صدور افکار پویای اسلام به نسل جوان هدیه کنیم.

آثار شمار زیادی از این هنرمندان نیز مانند میرعماد قزوینی به بیشتر موزه های جهان راه یافته است.

تاریخ خوشنویسی در قزوین از قرون پنجم و ششم هجری آغاز و در دوره صفویه به اوج خود رسید.

مشاهیر خوشنویسی قزوین

میرعماد حسنی

میرعماد حسنی قزوینی (۱۶۱۵-۱۵۵۴ میلادی) از سرآمدان هنر خوشنویسی ایران بویژه در سبک نستعلیق است استاد میرعماد با پالایش خطوط پیشینیان و زدودن اضافات و ناخالصی ها از پیکره نستعلیق و نزدیک کردن شگرف نسبت های اجزای حروف و کلمات، به اعلا درجه زیبایی یعنی نسبت طلایی رسید و قدمی اساسی در اعتلای هنر نستعلیق برداشت. با بررسی اکثریت قاطع حروف و کلمات میرعماد متوجه می شویم که این نسبت به عنوان یک الگو در تار و پود حروف و واژه ها وجود

دارد و زاویه ۴۴۸/۶۳ درجه که مبنای ترسیم مستطیل طلائی است، در شروع قلم گذاری و ادامه رانش قلم، حضوری تعیین کننده دارد. این مهم قطعاً در سایه شعور و حس زیبایی‌شناسی وی حاصل آمده، نه آگاهی از فرمول تقسیم طلائی از دیدگاه هندسی و علوم ریاضی. میرعماد این نسبت‌ها را نه تنها در اجزای حروف بلکه در فاصله دو سطر و مجموعه دو سطر چلیپاها و کادرهای کتابت و قطعات رعایت می‌کرده است وی چلیپانویسی و قطعه‌نگاری را به مرتبه یک فرهنگ ارتقا داد و به عنوان هنری مستقل از کاربرد خط نستعلیق در قاب تاریخ نشانده.

اخیراً به همت هنردوستان ایتالیایی و آمریکایی مجموعه نفیسی از آثار میرعماد حسنی چاپ شده است و به همت موزه متروپولیتن نیویورک در دسترس علاقه‌مندان خط ناب نستعلیق ایرانی قرار گرفته است.

گوه‌رشاد قزوینی

گروه هنر تابان - وی دختر میرعماد حسنی سیفی قزوینی و آورده‌اند که همسر میرمحمدعلی خدیو الخطاطین می‌بوده و فرزند بسیار آورد که جملگی خوشنویس بودند. گوه‌رشاد پس از قتل میرعماد به دستور شاه عباس صفوی تا سال ۱۰۳۲ در اصفهان زیست و سال‌ها سوگوار و در غم از دست دادن پدر بود که بیش از آن تاب اقامت در شهر اصفهان را نیاورد و به موطن اصلی خود قزوین بازگشت تا اینکه به سال ۱۰۳۸ درگذشت.

خط نستعلیق را نزد پدر خود تعلیم گرفت و در میان زنان خوشنویس کمتر کسی به زبردستی او در خط نستعلیق دیده شده است.

میرابراهیم قزوینی

او پسر میرعماد حسنی سیفی قزوینی است، میرابراهیم، ستوده خصال و خوش‌محاوره و پرهیزگار بوده و تعلیم خط از پدر گرفته بود و رموز کتابت را تمام و کمال آموخته. پس از قتل میرعماد، به علت پریشانی و اندوه فراوان بعضی از افراد خانواده میرعماد از جمله میرابراهیم به خراسان رفتند و پس از چهارده سال میرابراهیم به قزوین بازگشت و به تعلیم خط پرداخت و در سنین پنجاه و سه سالگی درگذشت.

میرمحمد امین حسنی سیفی قزوینی

وی نواده میرعماد است، در بعضی از قطعات و مرقات که به خط وی می‌باشد. رقم "محمد امین نواده مرحوم میرعماد حسنی" نیز دیده شده و موجود است. شیوه خوشنویسی میرمحمد امین بسیار شبیه به شیوه میرعماد می‌باشد؛ بسیار شیرین و توانمند. احتمالاً محمدامین تا پس از سال ۱۱۲۶ نیز در قید حیات بوده است.

از جمله آثار وی می توان به:

یک نسخه تحفه المؤمنین با رقم "ذره بی مقدار محمد امین نواده مرحوم مغفور میرعماد حسنی" موجود در کتابخانه سلطنتی- تهران و یک نسخه رفیق توفیق محمدعلی قزوینی در مجموعه آقای جیانی اشاره کرد.

یحیی قزوینی

محمدصالح اصفهانی، وی را خواهرزاده میرعماد دانسته و می گوید: "خوشنویس خوبی است و هر روز به مشق خط اشتغال

دارد در قزوین بسر می برد. بیست تومان مواجب دارد و به کتابت شرح "ملاخلیل قزوینی" به کافی مشغول است."

IMAM KHOMEINI
INTERNATIONAL UNIVERSITY

دکتر یوسف کرچی